

(i) Printed Pages : 4

Roll No. 11/12/2025.....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

4	5	4	3	1
---	---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	2	3
---	---	---	---

M.Ed. (Gen) 1st Semester

(2125)

PERSPECTIVE IN EDUCATION—I (In all Mediums)

Paper—I CO1PIE—I

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 70

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, selecting **ONE** question from each unit. Unit-V is compulsory.

UNIT—I

1. In what ways does connecting knowledge across discipline boundaries enrich educational practice and promote holistic learning experiences for students? 14
2. Discuss how aims of education are prioritized in the context of national values enshrined in the Constitution of India. 14

UNIT—II

3. What is epistemology? Evaluate the strengths and limitations of logical positivism and relativism. 4+10
4. Throw light on the different axiological issues of education. 14

UNIT—III

5. Define sociology of education. Discuss its conflict and interactionist theory. 4+10
6. What do you mean by social change? Elaborate the role of education in social change. 14

UNIT—IV

7. Discuss social equity and equality in education with special reference to socio-economically disadvantaged sections of society based on gender and different disabilities. 14
8. Define social mobility. Discuss in detail education in relation to social mobility with reference to Indian society. 4+10

UNIT—V

9. Write in short on the following:

- (i) Principles of education.
- (ii) Logical Analysis.
- (iii) Determinants of social change.
- (iv) Social stratification.

4×3.5=14

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए। प्रत्येक यूनिट से एक प्रश्न का चयन करें। यूनिट—V अनिवार्य है।

यूनिट—I

1. विभिन्न विषयों की सीमाओं के सम्मुख ज्ञान को जोड़ने से शैक्षिक अभ्यास किस प्रकार समृद्ध होता है और छात्रों के लिए समग्र अधिगम अनुभव को बढ़ावा मिलता है? 14
2. चर्चा कीजिए कि भारत के संविधान में निहित राष्ट्रीय मूल्यों के संदर्भ में शिक्षा के उद्देश्यों को किस प्रकार प्राथमिकता दी जाती है। 4+10

यूनिट—II

3. ज्ञानमीमांसा क्या है? तार्किक प्रत्यक्षवाद और सापेक्षवाद की शक्तियों और सीमाओं का मूल्यांकन कीजिए। 4+10
4. शिक्षा के विभिन्न मूल्यात्मक मुद्दों पर प्रकाश डालिए। 14

यूनिट—III

5. शिक्षा के समाजशास्त्र को परिभाषित कीजिए। इसके संघर्ष और अंतःक्रियावादी सिद्धांत पर चर्चा कीजिए। 4+10
6. सामाजिक परिवर्तन से आप क्या समझते हैं? सामाजिक परिवर्तन में शिक्षा की भूमिका पर विस्तार से चर्चा कीजिए। 14

यूनिट—IV

7. लिंग और विभिन्न अक्षमताओं के आधार पर समाज के सामाजिक-आर्थिक रूप से वंचित वर्गों के विशेष संदर्भ में शिक्षा में सामाजिक समता और समानता पर चर्चा कीजिए। 14
8. सामाजिक गतिशीलता को परिभाषित कीजिए। भारतीय समाज के संदर्भ में सामाजिक गतिशीलता के संबंध में शिक्षा पर विस्तार से चर्चा कीजिए। 4+10

यूनिट—V

9. निम्नलिखित पर संक्षेप में लिखिए:

- (i) शिक्षा के सिद्धांत।
- (ii) तार्किक विश्लेषण।
- (iii) सामाजिक परिवर्तन के निर्धारक।
- (iv) सामाजिक स्तरीकरण।

4×3.5=14

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :- ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣ ਕੇ, ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।
ਯੂਨਿਟ—V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ—I

1. ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਜੋੜਨਾ ਵਿਦਿਅਕ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੰਪੰਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ? 14

2. ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 14

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ ਕੀ ਹੈ ? ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਕਾਰਾਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਸਾਪੇਖਤਾਵਾਦ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 4+10
4. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧੁਰੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਓ। 14

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਸਦੇ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4+10
6. ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ। 14

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਲਿੰਗਕ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14
8. ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4+10

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ :
- ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ।
 - ਤਰਕਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ।
 - ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਕ।
 - ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਨ।
- 4×3.5=14